

ning Christophersen (V), fastholdt, at kontrakten burde have været forelagt Nævnet inden indgåelsen.

Spørgsmålet blev også drøftet i 1983 i forbindelse med afstemninger i FN's generalforsamlings 1. komité om et par resolutionsstekster på nedrustningsområdet. Den daværende regering fandt her, at der i disse spørgsmål - hvor der bestod uenighed mellem regeringen og dele af oppositionen om stemmeafgivningen - ikke var tale om en beslutning af større udenrigspolitisk rækkevidde i grundlovens forstand, hvorfor Nævnet ikke blev indkaldt på initiativ af regeringen før afsendelsen af regeringens instruks til FN-delegationen. Nævnet blev først på et sent tidspunkt, jf. nedenfor under b, indkaldt efter anmodning fra oppositionen. Regeringens handlemåde fik ikke juridiske konsekvenser for regeringen, men et flertal udtalte i forbindelse med en efterfølgende forespørgselsdebat i en motiveret dagsorden, at Folketinget beklagede, »at Danmark undlod at stemme, da resolutionsforslagene L 3 og L 43 var til afstemning i FN's generalforsamlings 1. komité, selv om et erklæret flertal blandt politikerne i FN-delegationen og i Det Udenrigspolitiske Nævn tilrådede regeringen at stemme for de to resolutioner, ...«.

b. På hvilket tidspunkt bør beslutninger af større udenrigspolitisk rækkevidde forelægges Det Udenrigspolitiske Nævn

Afgørelsen heraf efterlader ikke i princippet nogen tvivl. Det fremgår klart af såvel grundloven som nævnsloven, at forelæggelsen skal ske forud for, at beslutningen i givet fald tages. Skal rådgivningen have nogen mening, skal den som udgangspunkt finde sted på et tidspunkt, hvor regeringen endnu ikke har meddelt sin beslutning til andre stater eller i øvrigt har realiseret beslutningen, bl.a. fordi en ændring af regeringens standpunkt på et tidspunkt, der ligger efter dette, i almindelighed vil være forbundet med et betydeligt prestigetab. Det antages dog, at det ikke udelukker regeringen fra internt at træffe sin beslutning, som naturligt nok bliver meddelt Nævnet i forbindelse med orienteringen. Det afgørende er, at beslutningen i givet fald kan tages om.

Spørgsmålet om, hvorvidt Nævnet er blevet rettidigt inddraget i regeringens beslutningsproces, har været drøftet tidligere. Det gælder således i 1979, hvor den daværende regering ønskede at udsætte en forestående NATO-

beslutning om produktion af taktiske atomvåben (Theater Nuclear Forces = TNF) i 6 måneder. Efter at der havde fundet en forespørgselsdebat sted i Folketinget, informerede regeringen en række andre NATO-landes regeringer om det danske standpunkt. Først herefter blev sagen drøftet på møder i Nævnet, men dog på et tidspunkt, der lå forud for det NATO-møde, hvor beslutningen i givet fald skulle træffes. Det blev imidlertid af Ninn-Hansen (KF) kritiseret, at Nævnet var blevet indkaldt så sent i processen. Nævnet burde have været indkaldt, forud for at regeringen havde truffet sin beslutning, og det må nok erkendes, at Nævnets indflydelse på regeringens udenrigspolitik i en situation, hvor andre lande er blevet forhåndsorienteret om den danske regerings holdning, kan blive illusorisk - og i strid med den tidlige, fortrolige dialog mellem regering og Nævnet, som ligger til grund for Nævnets oprettelse, jf. også Christopher Bo Bramsen i den anførte artikel.

Et særligt - praktisk betonet - problem kan foreligge, når behovet for at træffe en beslutning er så påtrængende, at det af tidsmæssige grunde ikke er muligt at indkalde Det Udenrigspolitiske Nævn, inden beslutningen skal træffes. I den forbindelse henledes opmærksomheden på grundlovens § 19, stk. 2, hvorefter regeringen i tilfælde af væbnet angreb på riget eller danske styrker kan anvende militær magt mod en fremmed stat uden forinden at indhente Folketingets samtykke. Efterfølgende skal de foranstaltninger, regeringen måtte have truffet, uophørligt forelægges Folketinget.

Der findes ikke en tilsvarende modifikation i § 19, stk. 3. Spørgsmålet blev taget op under 2. behandling af forslaget til lov om Det Udenrigspolitiske Nævn af ordføreren for udvalget, Aلسing Andersen (S), der bl.a. udtalte:

»... På linje med udtalelser, der blev fremsat ved første behandling, er udvalget imidlertid enigt om, at regeringen under fuldt parlamentarisk ansvar ikke kan være afskåret fra at træffe nødvendige beslutninger, når der foreligger en afgørende faktisk hindring for en rettidig drøftelse af sagen i Nævnet.« Folketingstidende 1953-54, forhandlingerne sp. 3497.

Problemet ses ikke at være behandlet i den statsretlige litteratur, og der foreligger ikke for Lov- og Parlamentssekretariatet oplysninger, der belyser, i hvilket omfang man måtte have undladt at indkalde Det Udenrigspolitiske